

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
POLITIKOS ĮGYVENDINIMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KARO PADĖTIES KONSTITUCINIO ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ
KODEKSO 505 IR 589 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 96¹, 188¹,
505¹, 505², 517¹, 517² IR 560¹ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS AVIACIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-2066 14 IR 15
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO
KODEKSO PAPILDYMO 229¹ STRAIPSNIU IR KODEKSO 330 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS GINKLUOTOS GYNYBOS IR
PASIPRIEŠINIMO AGRESIJAI ĮSTATYMO NR. VIII-1856 2 IR 10 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS KARO PRIEVOLĖS ĮSTATYMO
NR. I-1593 3, 26 IR 31 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS KRAŠTO APSAUGOS SISTEMOS ORGANIZAVIMO IR KARO
TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-723 3, 12, 13, 14, 17, 21, 23 IR 67 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIŲ ĮSTATYMŲ
SĄRAŠO KONSTITUCINIO ĮSTATYMO NR. XI-1932 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO
KONSTITUCINIO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS LAIKINO TIESIOGINIO
VALDYMO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOJE ĮSTATYMO NR. I-830 2 IR 5
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS LIETUVOS
ŠAULIŲ SĄJUNGOS ĮSTATYMO NR. VIII-375 8, 9, 21 IR 34 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 20¹ IR 33¹ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO NR. IX-2112 3
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINIO
SAUGUMO PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. VIII-49 PRIEDĖLIO 7, 8, 18 IR 19 SKYRIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIETYBĖS ĮSTATYMO NR.
XI-1196 25 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
SUĖMIMO VYKDYMO ĮSTATYMO NR. I-1175 7 IR 10 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISĖKŪROS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR.
XI-2220 20 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO KETVIRTUOJU
SKIRSNIU ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO
NR. I-533 11 IR 29 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽVALGYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1861 27 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR
STATUTO DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO STATUTO NR. I-399 63 IR 69
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO PROJEKTŲ (toliau kartu – Projektai)
(TAP-18-1504(2); TAIS NR. 18-11007(2))**

2018-10-23 Nr. NV-2800

Vilnius

Projektų rengėjas. Krašto apsaugos ministerija (toliau – KAM).

Projektų tikslas. Sukurti iš esmės naują karo padėties teisinį reglamentavimą, kuris sudarytų prielaidas sklandžiam perėjimui iš taikos meto teisinio režimo į karo meto teisinį režimą, efektyviai ginkluotai ir neginkluotai valstybės gynybai bei sklandžiai valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, ūkio subjektų ir piliečių veiklai užtikrinant svarbiausius valstybės ir visuomenės poreikius.

Dabartinė situacija. Galiojantis Karo padėties įstatymas priimtas 2000 m. Nuo to laiko įvyko svarbūs pasikeitimai – Lietuva įstojo į Europos sąjungą ir NATO, įvyko geopolitinės situacijos pokyčiai. Esamas teisinis reguliavimas neatitinka šių dienų reikalavimų – neužtikrintų sklandaus valstybės perėjimo iš taikos į karo metą teisinį režimą, operatyvaus sprendimų priėmimo ir kiek įmanoma karo padėties meto sąlygomis, sklandžios valstybės institucijų ir ūkio subjektų veiklos:

- teisinis reglamentavimas yra neišsamus (t. y. tik fragmentiškai reglamentuojami karo padėties metu svarbūs teisiniai santykiai, neapibrėžta valstybės gynybai vadovaujančių asmenų kompetencija, nedetalizuotas ginkluotųjų pajėgų narių teisinis statusas);
- reglamentavimas neatitinka sistemiškumo principo (t. y. tuos pačius teisinius santykius skirtingai reglamentuoja skirtingi įstatymai, įstatymo objektu turinčius būti klausimus reglamentuoja įgyvendinamieji teisės aktai);
- kai kurios teisinio reglamentavimo normos neatitinka tarptautinės humanitarinės teisės ar Europos Sąjungos teisės nuostatų.

Projektų esmė. Siūloma iš esmės keisti galiojančią karo padėties teisinį reglamentavimą ir detaliau nustatyti esmingai svarbius valstybės gynybai, valstybės ir visuomenės gyvenimui klausimus. Karo padėties įstatymą siūloma perkelti į konstitucinio įstatymo lygmenį ir išdėstyti nauja redakcija. Kartu pateikiami dar 17 įstatymų pakeitimų projektai, kurių nuostatos keičiamos derinant su Karo padėties konstitucinio Įstatymo projekto nuostatomis. Projektais siūloma:

- detalizuoti valstybės gynybai vadovaujančių valstybės pareigūnų kompetenciją;
- nustatyti sąlygas efektyviai valstybės gynybai;
- papildyti ginkluotųjų pajėgų sudėtį įtraukiant Antrąjį operatyvinių tarnybų departamentą prie Krašto apsaugos ministerijos;
- reglamentuoti ginkluotųjų pajėgų nario statusą nustatant teises, pareigas, atsakomybę, socialines garantijas;
- detalizuoti specialiųjų priemonių (privalomųjų darbų piliečiams, užduočių ūkio subjektams, ūkinės komercinės veiklos ribojimo, turto laikinojo paėmimo ir rekvizicijos) taikymo sąlygas ir tvarką;
- nustatyti naujas specialiąsias priemones, padėsiančias užtikrinti valstybės funkcionavimą karo metu (darbo ir valstybės tarnybos santykių apribojimai; sąrašas ūkio subjektų, kurie privalo tęsti veiklą; galimybė perimti ūkio subjektų valdymą; supaprastintas valstybės ir savivaldybių turo, reikalingo valstybės gynybai ar gyvybiškai svarbioms valstybės funkcijoms vykdyti, perdavimas kitoms institucijoms ar įstaigoms; valstybės sienų kontrolės atkūrimas; sveikatos priežiūros paslaugų naujas koordinavimas; prekių ir paslaugų kainų reguliavimas; supaprastintas biudžeto asignavimų paskirstymas ir buhalterinė apskaita);
- detalizuoti karo komendanto statusą ir savivaldybės administracijos direktoriaus įgaliojimus;
- nustatyti administracinę ir baudžiamąją atsakomybę už Karo padėties konstituciniame įstatyme nustatytų pareigų nevykdymą ar draudimų nesilaikymą;
- suderinti nacionalinių ir tarptautinių teisės aktų nuostatas;

Karo padėties teisinio reglamentavimo išbaigtumui, Projekto rengėjų nuomone, iki Projektų įsigaliojimo 2020 m. sausio 1 d., KAM dar turėtų atlikti Mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos įstatymo pakeitimus reglamentuojančius mobilizacijos planavimą, vykdymą ir valdymą, bei civilinį mobilizacinį personalo rezervą, o taip pat Vyriausybė ir jos įgaliotos institucijos iki

Projektų įsigaliojimo pagal kompetenciją turėtų peržiūrėti galiojantį teisinį reguliavimą ir esant poreikiui, parengti ir priimti kitus būtinus teisės aktus ar jų pakeitimus.

Valstybės ir savivaldybių lėšų poreikį Projektams įgyvendinti šiuo metu nustatyti neįmanoma, nes siūlomos priemonės bus įgyvendinamos tik įvedus karo padėtį, o jų apimtys priklausys nuo valstybės gynybos poreikių, socialinių, ekonominių ir kitų aplinkybių, kurios bus žinomos tik tuo metu.

Derinimas. Projektai buvo pateikti derinti Lietuvos Prezidento kanceliarijai, Seimo kanceliarijos Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui, Vyriausybės kanceliarijai, visoms ministerijoms, Europos teisės departamentui prie Teisingumo ministerijos, Lietuvos bankui, Lietuvos savivaldybių asociacijai, Generaliniai prokuratūrai, Valstybės saugumo departamentui, Nacionaliniai teismų administracijai, Vadovybės apsaugos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos, Viešojo saugumo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos ir Šaulių sąjungai. Projektai patikslinti arba suderinti darbo tvarka pagal gautas pastabas ir pasiūlymus. Į Vyriausybės kanceliarijos dalykinio vertinimo pasiūlymus atsižvelgta. Dėl Teisingumo ir Sveikatos apsaugos ministerijų pastabų į kurias buvo atsižvelgta iš dalies ir dėl Susisiekimo ministerijos, Nacionalinės teismų administracijos, Kauno miesto savivaldybės administracijos Miesto civilinės saugos skyriaus pastabų ir pasiūlymų į kuriuos nebuvo atsižvelgta pateikiama derinimo pažyma (iš viso 5 pastabos ir pasiūlymai).

Nacionalinė teismų administracija siūlo įvertinti teisinį reguliavimą susijusį su ikiteisminiu tyrimu ir teismų darbu ir tikslinti Projektus, kad užtikrinti tinkamą teismų funkcionavimą įvedus karo padėtį. KAM pažymi, kad rengiant projektus ir juos derinant buvo atliekamas minimas vertinamas, taip pat Projektų aiškinamajame rašte nurodoma, kad Teisingumo ministerija iki įsigaliojant Įstatymui, įvertinusi poreikį turėtų parengti reikiamus teisės aktus ar jų pakeitimus nustatančius specialias ikiteisminio tyrimo ir teismų darbo karo padėties metu taisykles.

Teisingumo ministerija siūlo detalizuoti nuostatą, įtvirtinant kriterijus kokiais atvejais gali būti nustatoma supaprastinta valstybės biudžeto asignavimų perskirstymo ir naudojimo, buhalterinės apskaitos tvarka, taip pat kelia abejones kokia apimtimi galima perskirstyti biudžeto asignavimus nepažeidžiant Konstitucijoje įtvirtintos Seimo kompetencijos. KAM pažymi, kad Projektuose yra nustatyta, kad ši, kaip ir visos kitos specialiosios priemonės, yra taikomos tik tiek kiek yra būtina valstybei ginti ar kitoms valstybės gyvybiškai svarbioms funkcijoms vykdyti. KAM nuomone, Seimo, kaip biudžetą tvirtinančio subjekto, įstatymu suteikti įgaliojimai Vyriausybei, kurie savo esme labiau susiję su biudžeto vykdymu, o ne tvirtinimu, ir kurie būtų taikomi tik išimtiniais atvejais, nelaikytini ribojančiais Konstitucijos nustatytą Seimo kompetenciją.

Sveikatos apsaugos ministerija pastebi, kad Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremaliųjų situacijų operacijų centras (**toliau – SAM ESOC**) bus nepajėgus koordinuoti asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo karo metu. Ministerija siūlo šių funkcijų vykdymui įkurti naują struktūrą. KAM siūlo, siekiant išvengti naujų subjektų kūrimo ir efektyviai panaudoti sukurta civilinės saugos sistemos struktūrą, Projektuose valstybės ir savivaldybių institucijoms nustatyti pareigą skirti atstovus į SAM ESOC, kurių reikia SAM ESOC nustatytų funkcijų vykdymui.

Susisiekimo ministerija siūlo, kad strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių, įrenginių ir infrastruktūros fizinės apsaugos klausimas turi būti aptartas Projektuose, t. y. minėtų objektų fizinė apsauga turėtų būti įstatymų lygmeniu pavesta ginkluotosioms pajėgoms. KAM nuomone ypatingos svarbos valstybinės reikšmės infrastruktūros apsauga karo metu yra valstybės ginkluotos gynybos plano, o ne įstatymo lygmens klausimas.

Kauno miesto savivaldybės administracija siūlo papildyti sąvoką „Karo komendantas“, nes jiems nėra aiškus karo komendantų pavaldumas, ar jie veiks kiekvienoje savivaldybėje ar ir apskrityse. KAM nurodo, kad Įstatymo projekto 10 straipsnis aiškiai reglamentuoja karo komendantų statusą, skyrimą, pavaldumą t. y. atsako į pastaboje keliamus klausimus.

Projektai patikslinti įvertinus Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2018 m. spalio 9 d. išvadoje Nr. NV-2667 pateiktas pastabas ir pasiūlymus. Derinimo pažymoje KAM pateikia argumentus dėl trijų Teisės grupės pastabų į kurias neatsižvelgta:

- Teisės grupė, dėl teisinio reglamentavimo išbaigtumo, siūlo, kartu teikti ir kitų įstatymų pakeitimus, kurie šiais Projektais neteikiami. KAM siūlo nustatyti tik esmines valstybės gynybos ir kitų gyvybiškai svarbų valstybės funkcijų vykdymo karo metu nuostatas, o kitus pastaboje minimų įstatymų pakeitimus, esant poreikiui, atlikti iki Projektų įsigaliojimo.
- Teisės grupė nuomone Vyriausybei suteikiama teisė perskirstyti biudžeto asignavimus tarp asignavimo valdytojų prieštarauja valdžių pasidalijimo principui įtvirtintam Konstitucijoje. KAM pakartoja argumentus pateiktus reaguojant į analogišką Teisingumo ministerijos pastabą. KAM nuomone, Seimo, kaip biudžetą tvirtinančio subjekto, įstatymu suteikti įgaliojimai Vyriausybei, kurie savo esme labiau susiję su biudžeto vykdymu, o ne tvirtinimu, ir kurie būtų taikomi tik išimtiniais atvejais, nelaikytini ribojančiais Konstitucijos nustatytą Seimo kompetenciją.
- Teisės grupės nuomone Finansų ministrui suteikiama teisė nustatyti supaprastintą valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo ir naudojimo, buhalterinės apskaitos tvarką atskiriems asignavimų valdytojams karo padėties metu galimai pažeistų teisės aktų hierarchijos principą. KAM nuomone teisės aktų hierarchija pažeista nebūtų, nes konstitucinis įstatymas hierarchijoje yra aukščiau už paprastus įstatymus.

Atitiktis Vyriausybės programai. Projektai netiesiogiai įgyvendina Vyriausybės programos įgyvendinimo plano V prioriteto „Saugi valstybė“ nuostatas. Projektai įtraukti į Vyriausybės pasiūlytą Seimo rudens sesijos darbų programą. Pateikimo Seimui terminas – 2018 m. lapkričio 23 d.

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome Projektus svarstyti Tarpinstituciniame pasitarime.

Politikos įgyvendinimo grupės patarėjas

Valdas Kiveris

Valdas Kiveris, tel. 870661805, el. p. valdas.kiveris@lrv.lt